

El pas endavant de Joan-Lluís Lluís

JOAN JOSEP ISERN

NARRATIVA

Joan-Lluís Lluís, *El dia de l'ós*.
EDICIONS RBA-LA MAGRANA.
Barcelona, 2004.

Ara fa dos anys, quan va publicar la *Conversa amb el meu gos sobre França i els francesos*, Joan-Lluís Lluís (Perpinyà, 1963) donava un tomb significatiu al que fins aquell moment era una carrera literària amb quatre títols de nivell desigual. En aquell llibre, qualificat encertadament pel seu autor de pamflet, Lluís s'endinsava en el que, sense embuts, podríem qualificar de literatura militant amb un discurs (una *conversa* amb el seu gos, vaja) que es desenvolupava al voltant de dos eixos: la tasca sistemàtica duta a terme per l'Estat francès d'eliminació de qualsevol presència del català en la vida quotidiana de la Catalunya Nord i la desarmant indiferència de la ciutadania afectada davant d'aquesta implacable tasca de demolició cultural.

Ara, a *El dia de l'ós* Joan-Lluís Lluís torna a esgrimir aquestes mateixes argumentacions però fent el que al meu parer és un pas endavant molt significatiu, ja que per desenvolupar-les s'ha valgut d'una trama novel·lística d'alta volada i ens ha ofert el que, de llarg, és el seu millor llibre. Una història molt senzilla en aparença però solcada de veus, referències i detalls que van enriquint el suggestiu discurs argu-

mental que l'autor desplega davant dels nostres ulls.

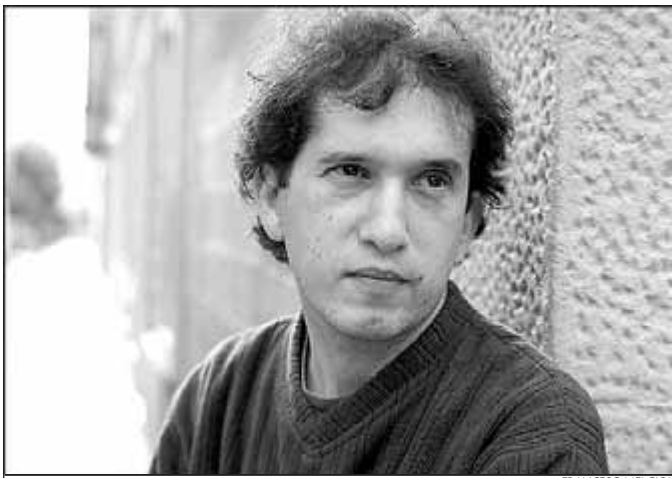
Bernardette Boher, la protagonista d'*El dia de l'ós*, viu a Barcelona, on treballa de guia turística. Vuit anys enrere, quan en tenia 18, va haver d'abandonar la seva vila natal -Prats de Molló- repudiada a causa d'una acció considerada censurable i deshonesta per les autoritats i els representants dels veïns. Amb el pas del temps Bernardette creu que ha tallat tots els lligams amb el passat fins que la notícia inesperada del suïcidi de la seva mare la força a tornar per uns pocs dies al poble i retrobar la casa familiar i la tèrbola figura del seu pare. Una arribada que coincidirà amb els rumors que a les muntanyes de la rodalia s'han detectat, per primera vegada en cinc-cents anys, sig-

poble i que controlen els moviments de tots els seus habitants. Aquest és un fet documentat històricament el segle XVII amb la denominada *revolta dels angelets* però que Joan-Lluís Lluís fa arribar fins a l'actualitat tot complementant-lo amb la festa que cada Carnaval es fa a la zona i que gira al voltant de la llegenda que diu que el dia que l'ós torni al Pirineu i s'uneixi a una noia jove i verge els ocupants francesos se n'aniran.

L'ÓS I LA VERGE

L'autor combina la descripció dels diversos moments de l'estada de la noia -que li permet descriure la situació de submissió del poble- amb el rebuig dels vilatans tant a la seva presència com a la de l'ós que diuen que corre per les muntanyes. És a dir, a la renúncia a recuperar la identitat segrestada i la llengua abolida. Però el gran mèrit d'*El dia de l'ós* està en el fet que un misatge tan dur i aclaparador com el que conté contra l'esperit mesell i lliurat sense condicions a l'invasor ens arriba embolcallat en una poderosa construcció novel·lística en la qual l'estructura general del relat, els ambients, la distorsió dels fets històrics, la dimensió mítica i els caràcters dels personatges es combinen a la perfecció per oferir-nos en tot just cent

pàgines -amb algunes escenes veritablement antològiques com ara el retrobament amb les olors de la casa familiar i la descripció del càstig a què es veu sotmès el cadàver de la mare- el que sens dubte és una de les millors novel·les catalanes de l'any.

JOAN-LLUÍS LLUÍS VA NÉIXER A PERPINYÀ EL 1963

FRANCESC MELCION

nes de l'existència d'un ós.

L'encís de la novel·la, però, comença quan ens adonem que, tot i situar-se en l'època del fax i dels Rolling Stones, apareix un Prats de Molló ocupat per una guarnició de soldats francesos que viuen a les cases del

Greuges científics

ANNA TOMÀS

NARRATIVA

Mercè Piqueras, *Cròniques de l'altra veritat*. Premi de literatura científica.
RUBES EDITORIAL. Barcelona, 2004.

La corrupció, el frau i la injustícia també són presents en els àmbits científics. La ciència, com qualsevol altra activitat, no està exempta dels greuges que es donen en altres àmbits. La societat cada dia depèn més dels avenços i descobriments que es produeixen en aquest camp, però, paradoxalment, es desempallega així que pot de la història que hi ha darrere i dels procediments que els han originat. Aquesta contradicció ha propiciat que el coneixement científic i els seus protagonistes hagin anat adquirint una cara oculta inaccessible des de la nostra despreocupació quotidiana. *Cròniques de l'altra veritat* posa en un context de ficció aquesta situació per tal de descobrir-nos la faceta més hu-

mana de la ciència, amb les seves virtuts i els seus defectes. A través dels treballs de recerca d'uns hipotètics estudiants de secundària, el lector coneixerà episodis oblidats i els aspectes col·laterals de la investigació científica.

Mercè Piqueras és biòloga i divulgadora científica. Interessada per l'origen de la vida, l'ecologia global i la participació de la dona en el món de la ciència, ha guanyat el premi de literatura científica, atorgat per la Fundació Catalana per a la Recerca, amb aquesta obra que, com va succeir amb *Els nens pregunten, els Nobel responen*, farà les delícies d'adults i adolescents i els demostrarà que la recerca científica és molt més que una llista de conceptes incomprensibles a primer cop d'ull.

El llibre s'inicia amb un decret de la Generalitat que, per tal de fomentar l'aparició d'investigadors, insta les escoles a dedicar temps de l'horari lectiu a familiaritzar els alumnes de secundària amb l'activitat científica. Al fictici centre Maria Elena Maseras, l'alumnat indagarà en la vida de coneguts científics com Alexander Fleming i en

la de personalitats de renom en altres disciplines que van veure frustrada la seva carrera com a investigadors a causa de la conjuntura política i social d'aquell moment. És el cas, per exemple, de Beatrix Potter, enamorada des de petita de la naturalesa, a la qual li va barrar les portes del món de la ciència el misogin director del Reial Jardí Botànic, fent que passessin despercebudes les idees que havia desenvolupat sobre el món natural, com ara que els líquens eren uns éssers mixts, formats per la unió d'una alga i un fong.

Al costat de talents ignorats com aquests ens trobem amb els abusos comesos contra eminències com Marie Curie. Sempre es parla de les fites professionals d'aquesta científica, però pocs han sentit a parlar del preu tant alt que li va tocar pagar. La doble moral sexual va fer que els francesos, que havien mostrat a Curie la seva admiració quan va guanyar el seu primer premi Nobel, quan va guanyar el segon li van girar la cara per culpa dels rumors d'una relació sentimental -ja era vídua- amb un ajudant seu.

NARRATIVA

Carles Zafon, *L'harúspex*.
METEORA. Barcelona, 2004.

Carles Zafon (Barcelona, 1965) és llicenciat en medicina i cirurgia per la Universitat de Barcelona i especialista en endocrinologia i nutrició. Autor de diversos treballs científics publicats en revistes nacionals i internacionals, la seva afició pel món de les lletres i, en especial, per la mitologia grega l'han dut a escriure *L'harúspex*, una novel·la d'esperit didàctic que ens apropa de manera original a inoblidables clàssics com *La Ilíada* i *L'Odissea*.

Testòrides Calcant deixa la seva feina d'oficinista, perquè la seva fotocopiadora i companya inseparable, la Paca, anomenada així en honor a la coneguda empresa de productes informàtics, mor. Negat en una profunda depressió, acudeixen a casa seva per animar-lo en Mopsos, que treballa d'herbolari, el Helen, que posseeix quatre carreres i es passa el dia llegint, i la Cassandra, que els anuncia que tots ells posseeixen el do de l'endevinació. Poc després, tornaran a reunir-se en una trobada per a vaticinadors en la qual se'ls apareix Apol·lo, que els convida a Delfos per a formar-se com a veritables harúspexs, aquells sacerdots que, a la Grècia clàssica, llegien les entranyes dels animals per formular previsions sobre el futur. A través de les visions dels iniciats i de la veïna d'en Testòrides, una dona que recorda Tetis, la mare del famós Aquil·les, assistirem a les disputes entorn de la concessió de la poma de la discòrdia, origen de la guerra de Troia, a les lluites aferrissades que tenyiren el mar Egeu de vermell i al retorn d'Ulisses a casa. Situada en un temps inconcret, Zafon estableix un joc irònic entre els personatges de la mitologia clàssica i situacions i tòpics ben actuals. Tot i que en alguns moments pequi d'històrica i repetitiva, és una bona obra per despertar el gust pels mites ancestrals de la nostra civilització. A.T.

Oscar Vilarroya, *Joc net*.
13è premi de novel·la Ferran Canyameres.
PAGÈS EDITORS. Lleida, 2004.

El terrassenc doctor Ponsirenes, expert en robòtica i empleat pel president dels EUA, desapareix de la seva feina just quan era a punt d'enllestir un projecte d'intel·ligència artificial que pot permetre al govern nord-americà donar un nou impuls a la creació d'androïdes per mantenir l'avantatge sobre els seus rivals. Algú l'ha assassinat o Ponsirenes ha volgut jugar brut aprofitant-se dels recursos que han posat al seu abast per després vendre els resultats a un altre país? Posant a prova una teoria psicològica que diu que dues persones amb idèntic bagatge cultural i vivencial i estils de pensament similar actuaran de la mateixa manera davant unes determinades circumstàncies, els homes del president obliguen la Marta Torres, terrassena, exescolta i amb uns pares que, com els d'en Ponsirenes, també posseïen una botiga de betes i fils, a iniciar un periple per tal de trobar el científic desaparegut i desvelar en què consistia el projecte ultrasecret que duia entre mans.

Oscar Vilarroya és recercador de neurociències, assagista científic i ocasionalment dramaturg. Autor d'obres com ara *La dissolució de la mente*, *Sorbets de ciència* i *De botxins i gots d'aigua*, ara ens presenta aquesta novel·la d'intriga científica que afegeix al misteri de la trama la introducció del lector en el món de la intel·ligència artificial. I ho fa amb grans dosis d'humor, un llenguatge planer atesa la matèria en qüestió i un munt de referències als mestres de la psicologia, la sociologia i, fins i tot, la filosofia. Amena i divertida, *Joc net* és una obra didàctica que delectarà els qui somien amb el dia en què visquem en companyia de robots. A.T.